

INGEZONDEN.

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen.

NATRIUMVRIJ OF NATRIUMARM DIEET BIJ DE BEHANDELING VAN OEDEMEN.

In het nummer van 27 November j.l. van dit *Tijdschrift* komen twee belangrijke artikelen voor van dr. J. G. G. BORST. In het tweede stuk lees ik echter onder no. 3 der samenvatting de uitspraak, dat men natriumvrij = zoutloos dieet moet voorschrijven. Zooals dit hier woordelijk staat is die raad verkeerd. Immers een kleine hoeveelheid natrium in het dieet heeft de mensch volstrekt noodig. Die minimale dagelijksche hoeveelheid is volgens RICHET, die slechts van NaCl spreekt, de hoeveelheid natrium, welke $1\frac{1}{2}$ G. NaCl bevat. Krijgt de mensch deze kleinste hoeveelheid niet, dan toont hij gebrek aan eetlust, vermoeidheid, maag-darmstoornissen. Ik verwijs verder naar de proefnemingen van dr. ing. P. SCHOORL op ratten (zie zijn proefschrift *Natriumgebrek bij ratten*, 13 Juli 1934), die ernstige stoornissen hadden bij onthouding van natrium. Waarschijnlijk heeft collega BORST ook niet bedoeld, een natriumvrij dieet aan te raden, maar wel een natriumarm, want in zijn eerste stuk (zie boven) staat hij den patiënt, zij het op zijn hoogst, $\frac{1}{2}$ liter melk per dag toe, dus al $\frac{1}{4}$ G. NaCl, terwijl de rest van het voorgeschreven voedsel ook nog wel kleine hoeveelheden natrium zal bevatten. Maar dan dient ook het woord natriumvrij door natriumarm vervangen te worden.

Heelsum, 28 November 1937.

A. CIJFER.

Inderdaad is het formeel juist niet van een natriumvrij dieet te spreken, maar van een dieet, dat zoo weinig mogelijk natrium bevat. Het „strikt zoutlooze” dieet in onze kliniek, dat zonder melk en natuurlijk zonder keukenzout bereid wordt, levert bij een dagrantsoen van 2000 calorieën nog ongeveer 10 m. aeq. natrium en evenveel chloor (= 0,6 G. NaCl); het was ons niet mogelijk dit nog meer te verminderen. Hartpatiënten met functioneel intacte nieren, die niet sterk zweeten, niet braken, en ook op andere wijze geen groote hoeveelheden keukenzout verliezen, krijgen naar onze ervaring, ook als zij langen tijd minder dan $1\frac{1}{2}$ G. NaCl per dag opnemen, geen tekort aan keukenzout, daar de nier dan urine vormt, die nagenoeg geen natrium en geen chloor bevat. Het is dus onjuist om uit vrees voor tekort aan keukenzout de voorschriften te matigen. Alleen bij ernstige, met koorts gepaard gaande ziekten of bij operaties kan de zoutbeperking nadeelig zijn, omdat in zieke of beschadigde weefsels en in exsudaten veel NaCl wordt vastgelegd, dat aan de rest van het lichaam wordt onttrokken.

Amsterdam, 6 December 1937.

J. G. G. BORST.

GENEESKUNDIGE DIENST TE DORDRECHT.

Aangezien gebleken is, dat de advertentie, uitgaande van het Collegium Medicum te Dordrecht in het vorige nummer van dit *Tijdschrift* bij sommige collegae tot misvatting heeft aanleiding gegeven, deelt ondergeteekende ter nadere verduidelijking mede, dat het plaatsen van bedoelde advertentie ten doel had, solliciterende collegae bij tijds er op te wijzen, dat het Collegium Medicum eendrachtig van oordeel is, dat in de vacature van Directeur van den Geneeskundigen Dienst door een vol-ambtenaar moet worden voorzien en niet door een half-ambtenaar, zooals de Gemeente Dordrecht dit, blijkens haar oproep, wenscht.

De advertentie was ten onrechte ondertekend namens den afdeulingsraad, dit behoorde te zijn het Collegium Medicum.

Dordrecht, 8 December 1937.

E. S. COHEN.